אלהים קדושים. ברוב מקומות נקרא כל לשון רבנות לשון רבים כמו אדוני יוסף אדוני הארץ אם בעליו עמו אשר הלכו אלהים לפדות לו לפי שהפסוק הזה פשט מדבר הוא. עדים אתם בכם. ראה יהושע שעתידין לפרוע בימי יחזקאל ולומר נהיה כגוים לפיכך הכביד עליהם עכשיו ולכך הוסב להם בימי יחזקאל והעולה על רוחכם היו לא תהיה וגו' כי אם לא ביד חזקה וגו' כבר קבלתם עליכם בימי יהושע ולא תאמרו מה שקבלנו עלינו בימי משה כדי ליכנס לארץ עשינו הרי בימי יהושע כבר נכנסתם וקבלתם. וישם לו חק ומשפט בשכם. סידר להם שם החוקים שבתורה וקבלו עליהם. ויכתב יהושע וגו'. ת"י וכתב יהושע ית פתגמיא האילין ואצנעינון בספר אורייתא דיי'. ובמס' מכות נחלקו בו אמוראים חד אמר אלו ח' פסוקים מן וימת משה עד לעיני כל ישראל שהרי ספר תורה חסר והשלימו. וחד אמר פרשת ערי מקלט כתב בספרו כמו שהיו כתובים בספר התורה. תחת האלה. תחות אלתא היא מזוזת הפתח כמו שאומר האיל מזוזות חמשית ותרגם אחת לאלים ואיל זו האלה אשר עם שכם שכתוב ביעקב ויטמן אותם יעקב תחת האלה. אשר במקדש ה' כלומר שהביאו שם את הארון כמה פעמים לתעלה ויתיצבו שם לפני האלהים. והאבן הזאת תהיה בנו לעדה וגו'. הא אבנא הדא תהי לנא כתרין לוחי אבן קיימא ארי יתהא עבדנ' לסהדו ארי פתגמיא דכתיבין עלה מעין כל פתגמיא דיי' דמליל עמנא. וגם יש לפותרו כמשמעו כי היא שמעה את הדברים אשר דברתי לכם בפלילותיו. של מקום. בתמנת סרח. כך שמה. ובמקום אחר הוא קורא אותו תמנת חרס על שם שהעמידו את החמה על קברו לומר זה הוא שהעמיד החמה וכל העובר עליו אומר חבל על זה שעשה דבר גדול כזה ומת. וא"א תמנת חרס שמה ולמה נקרא שמה תמנת סרח על שם שפירותיה מסריחין מרוב שמנן: להר

קנוא ד' ב' בלאים וב' חס' וסי' לא תוכלו לעבוד את יי' אל קנוא ונוקם יי' דנחום. קנא קנאתי ליי' וחברו. תרויהון אלין ב' בהראי דאליהו חס'. חטאותיכם ו' בלאים בליש' בקריא וס' אל קנוא הוא לא ישא לפשעכם. וחטאותיכם הבדילו בינכם לבין אלהיכם. וחטאותיכם בנעו והטוב בכם. בהגלות פשעיכם להראות חטאותיכם. ונבכר

הארץ מפנינו גם־אנחנו נעבד את־יהוה כי־הוא אלהינו: ויאמר יהושע אל־העם לא תוכלו לעבד את־יהוה כי־אלהים קדשים הוא אל־קנוא הוא לא־ישא לפשעכם ולחטאותיכם: כי תעזבו את־יהוה ועבדתם אלהי נכר ושב והרע לכם וכלה אתכם אחרי אשר־היטיב לכם: ויאמר העם אל־יהושע לא כי את־יהוה נעבד: ויאמר יהושע אל־העם עדים אתם בכם כי־אתם בחרתם לכם את־יהוה לעבד אותו ויאמרו עדים: ועתה הסירו את־אלהי הנכר אשר בקרבכם והטו את־לבבכם אל־יהוה אלהי ישראל: ויאמרו העם אל־יהושע את־יהוה אלהינו נעבד ובקולו נשמע: ויכרת יהושע ברית לעם ביום ההוא וישם לו חק ומשפט בשכם: ויכתב יהושע את־הדברים האלה בספר תורת אלהים ויקח אבן גדולה ויקימה שם תחת האלה אשר במקדש יהוה:
ויאמר יהושע אל־כל־העם הנה האבן הזאת תהיה־בנו לעדה כי־היא שמעה את כל־אמרי יהוה אשר דבר עמנו והיתה בכם לעדה פן־תכחשון באלהיכם: וישלח יהושע את־העם איש לנחלתו: ויהי אחרי הדברים האלה וימת יהושע בן־נון עבד יהוה בן־מאה ועשר שנים: ויקברו אתו בגבול נחלתו בתמנת־סרח אשר בהר־אפרים

ארעא מן קדמנא אף אנחנא ניפלח קדם יי' ארי הוא אלהנא: ואמר יהושע לעמא לא תוכלון למיפלח קדם יי' ארי אלהא קדישא הוא אל קנא הוא מן קדם ידין דקשוט לא ישבוק לחוביכון ולחטאיכון: ארי תשבקון ית פולחנא דיי' ותפלחון טעות עממיא ויתוב ויבאש לכון וישיצי יתכון בתר דאוטיב לכון: ואמר עמא ליהושע לא אלהן קדם יי' ניפלח: ואמר יהושע לעמא סהדין אתון בנפשתכון ארי אתון בחרתון לכון ית פולחנא דיי' למפלח קדמוהי ואמרו סהדין: וכען אעדו ית טעות עממיא די ביניכון ואפנו ית לבכון לפולחנא דיי' אלהא דישראל: ואמרו עמא ליהושע ית יי' אלהנא ניפלח ולמימריה נקביל: וגזר יהושע קים לעמא ביומא ההוא ושויליה קים ודין בשכם: וכתב יהושע ית פתגמיא האילין ואצנעינון בספר אורייתא דיי' ונסיב אבנא רבתא ואקימה תמן תחות אלתא די בבית מקדשא דיי': ואמר יהושע לכל עמא הא אבנא הדא תהי לנא כתרין לוחי אבן קימא ארי יתה עבדנ' לסהדו ארי פתגמיא דכתיבין עלה מעין כל פתגמיא דיי' דמליל עימנא ותהי בכו לדכרן ולסהדו דילמא תכדבון קדם אלהכון: ושלח יהושע ית עמא גבר לאחסנתיה:
והוה בתר פתגמיא האילין ומית יהושע בר נון עבדא דיי' בר מאה ועשר שנין: וקברו יתיה בתחום אחסנתיה בתמנת סרח די בטורא דבית אפרים

רדק

אלהים קדושים הוא. קדושים לשון תפארת כמו שה' וכן ישמח ישראל בעושיו היה אלהים שדי: עדים אתם בכם. אתם בעצמכם תהיו עדים בכם כי אתם בחרתם לכם אתו' וי"ת סהדים אתם בכם הנפש והגוף וכן האזינו השמים ותשמע הארץ ממשו שמי והאזינו ארץ הנשמה מן השמים והגוף מן הארץ: וישם לו חק ומשפט פי' לו לעם וכיוצא בו כמו שם שם לו חק ומשפט שסדר להם דרך כלל חקי התורה ומשפטי' וקבלום עליה' או פי' וישם לו חק ומשפט יהושע שם לעצמו חוק ומשפט: בשכם. על הברית שכרת להם והחק והמשפט והאבן והאלה שם לעדי' ודברי הברית שכתב בספר תורת אלהים ות"י ויהושע כת' ית פתגמיא האלין בספרא ואצנע בספר אוריתא דיי'. ובדברי רז"ל ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר שמונה פסוקי' שבתורה וחד אמר ערי מקלט ולא נראה לפי הפשט לא זה ולא זה והאמת הוא מה שפי': תחת האלה. תרגם תחות אלתא אשר בתוך האלה אשר עם שכם. ובמדרש כי היא האלה שטמן תחתיה יעקב אלהי הנכר כמו שכתוב ויטמן אותם יעקב תחת האלה אשר עם שכם ואין כן דעת המתרגם שתרגם שהיא מזוזת ותרגם האלה אלתא והיא מזוזת השער כמו האיל מזוזות השער ותרגם אחת לאלים שתרגם און אליא: אשר במקדש ה'. הבית שהיה שם הארון בשכם קראו מקדש לקדוש הארון שהיה שם לשעה: אשר דבר עמנו. ת' הפסוק כן ואמר יהוש' לכל עמא הא אבנא הדא תהי לנא כתרין לוחי אבן קיימא ארי יתה עבדנ' לסהדו ארי פתגמיא דכתיבין עלה מעין כל פתגמיא דיי' די מליל עמנא וגו' ולפי הפשט אשר דבר עמנו ר"ל כי מה שדברתי עמכם והברית אשר כרתי עמכם לא מלבי כי הם אמרי ה' אשר דבר עמנו בהר סיני. ופי' כי היא עומדת על דרך ותשמע הארץ אמרי פי: בתמנת סרח. ובספר שפטים בתמנת חרס ושניהם אחד כמו כבש וכשב ורבו דרשו בו מיהם אמרו סרח שמה ולמה קראה חרס בשביל שנקבר שם יהושע שהעמיד חמה לישראל והחמה תקרא חרס כמו האומר לחרס ולא יזרח וי"א חרס שמה ולמה נקרא שמה סרח שהיו פירותיה מסריחין מרוב שמנן: מצפון

רלבג

והנה להרחיקם עד מעבוד עבודה זרה א' אמר להם כי אחר שהם מוכנים לעבודתו יתב' תקשה להם מאד עבודתו כי לא יסלח לפשעיהם אם יסורו מאחריו לעבוד ע"ז אך יכלה אותם אחר אשר הטיב להם ולא אמר להם זה יהושע שיהיה העונש בבחירתם לסור מאחרי ה' כי כבר נקשרו בזה כל הדורות במעמד הר סיני אך אמר להם זה להוסיף להם הרחקה מעבוד ע"ז כמו שזכרנו עם שכבר היה יודע מתכונתם כי היה שהם לא יכנעו בפום עניים לעבוד זולתי השם ואחר זה אמר להם יהושע שהם עדים בהם כי הם בחרו לעבוד אותו להרחיקם יותר במה שאחר זה מעבוד ע"ז. ואמ' להם שיסירו את אלהי הנכר אשר בקרבם ויטו לבבם אל ה' אלהי ישראל והוא אמר להם זה פן יהיה כפירה לבם בסתר מאחת העבודות האלו אשר לאלהי הארץ ויסירו מלבם הדעות הנפסדות בהם והם לא הודו שנטרכו לזה אך השיבו כי הם יעברו אתו' אלהי ישראל וישמעו בקולו: ויכרת יהושע ברית לעם. על זה להיותם עובדים אותו ולהשאיר זכר לזה המעשה למען ישמעו ויספרו אם יסורו מאחרי ה' כתב יהושע את הדברים האלה בספר תורת האלהים והקים אבן גדולה תחת האלה אשר במקדש ה' להיות לזכר ולעדות על זה המעשה כמו שעשו יעקב ולבן במעשה הגל והמצבה להיות לעד ביניהם על בריתם את ה'. אחר זה זכר שכבר מת יהושע בן מאה ועשר שני' וקברו אותו בגבול נחלתו:

גם בסדר אחרי מות. וכלה' בקריא' וס' וכלה הרע בא' את הארץ. וכלה מכפר את הקדש. וכלה אהרן ובניו לכסות את הקדש. נשב והרע לכם. וכלה ספיה. וכלה את מדות הבית. ונבכר גם בסדר אחרי מות לעזה"ג וס' נבכר בסדר וירא:

תכר